

Patiënteninformatie

Therapie DHAP

Inhoud

Inleiding.....	3
Samenstelling van uw therapie DHAP	3
Verloop van de therapie.....	4
Waar wordt de therapie toegediend?	4
Richtlijnen bij DHAP	4
Mogelijke nevenwerkingen van DHAP	5
Verminderde aanmaak van nieuwe bloedcellen.....	6
Misselijkheid en braken	8
Smaak- en reukverandering	9
Irritatie en/ of ontsteking van het mondslijmvlies	10
Buikloop (diarree)	10
Haarverlies	11
Vermoeidheid	12
Tintelingen en zenuwpijnen.....	13
Oorsuizingen en verminderd gehoor	14
Oogirritatie.....	15
Nevenwerkingen door het gebruik van corticoïden	16
Invloed op seksualiteit	17
Tot slot	18
Wie contacteren bij vragen of problemen?	18
Persoonlijke notities / vragen	19

Inleiding

Deze brochure biedt u de nodige informatie over uw therapie DHAP. U leest hierin meer over de behandeling zelf, bijzondere richtlijnen en mogelijke nevenwerkingen van de therapie. We geven u tips om met deze nevenwerkingen om te gaan en we zetten op een rij in welke gevallen u de huisarts of de verpleegafdeling moet contacteren.

Hoe u deze nevenwerkingen beleeft, is erg persoonlijk. Sommige mensen hebben veel last van nevenwerkingen, anderen weer niet. Laat u niet beïnvloeden door verhalen van andere mensen. Bovendien heeft de ernst van de nevenwerkingen niets te maken met het effect van de behandeling. Aarzel niet uw behandelende arts of de verpleegkundigen te contacteren met uw vragen, gevoelens en eventuele onzekerheden. Vaak kan aangepaste hulp een probleem verzachten of verhelpen.

Gelieve deze brochure mee te brengen als u naar het ziekenhuis komt.

Samenstelling van uw therapie DHAP

De therapie bestaat uit twee verschillende celremmende geneesmiddelen (cytostatica): Cisplatine, Cytarabine. Dexamethasone is geen cytostaticum. Het is een corticosteroïd en maakt eveneens deel uit van uw behandeling.

Daarnaast kunnen er nog enkele andere geneesmiddelen voorgeschreven worden. Deze dienen ter ondersteuning van de behandeling, bijvoorbeeld om de bijwerkingen te beperken.

Verloop van de therapie

Het onderstaande schema geeft een overzicht van het verloop van één cyclus van de therapie. Eén cyclus duurt 3 of 4 weken (21 of 28 dagen). Uw arts beslist of de therapie driewekelijks of vierwekelijks wordt toegediend. Elke cyclus omvat één opname voor chemotherapie.

Dag 1 is altijd de eerste dag van een nieuwe cyclus. De volgende cyclus start in principe 3 of 4 weken na dag 1, als de bloedsuitslagen en uw algemene toestand dit toelaten.

Generieke Naam	Merknaam	Toediening	Wijze van toediening
Cisplatine	Platinol®	Op Dag 1	Infuus over 24 uur
Cytarabine	Cytosar®	Op Dag 2	2 Infusen, elk over 3 uur, met interval van 12 uur
Dexamethasone	Aecedixam®	Op Dag 1 tem 4	1 capsule per dag

Waar wordt de therapie toegediend?

U zult de chemotherapie altijd in het ziekenhuis toegediend krijgen. Op de dag voor de chemotherapie (dag 0) zult u voor 5 dagen en 4 nachten worden opgenomen. Tot en met dag 4 zult u de capsule Dexamethasone moeten innemen.

Richtlijnen bij DHAP

U krijgt veel vocht toegediend. Dit is belangrijk voor uw nieren. De verpleegkundige zal tijdens deze behandeling nauwlettend de hoeveelheid urine die u plast en uw gewicht opvolgen. Als u te weinig plast en u te veel in gewicht toeneemt, kan het zijn dat u extra medicatie krijgt om u meer te doen plassen.

Mogelijke nevenwerkingen van DHAP

U krijgt hier een opsomming van de verschillende nevenwerkingen die kunnen voorkomen. Op de volgende pagina's gaan we dieper in op de meeste nevenwerkingen en geven we uitleg en tips om met deze nevenwerkingen om te gaan.

- De aanmaak van bloedcellen in het beenmerg kan tijdelijk worden geremd, met als gevolg: Verhoogde vatbaarheid voor infecties, bloedarmoede, sneller blauwe plekken en/of een bloedneus.
- Misselijkheid en braken
- Verminderde eetlust
- Tijdelijke smaakverandering
- Ontsteking van het mondslijmvlies
- Diarree
- Verlies van alle lichaamsharen
- Vermoeidheid
- Tintelingen en voos gevoel in vingers en tenen
- Oorsuizingen en mogelijks verminderd gehoor
- Pijnlijke en tranende ogen met eventueel een wazig zicht
- Bijwerkingen ten gevolge van inname van corticosteroïden
- Invloed op seksualiteit, vruchtbaarheid en menstruatie

Verminderde aanmaak van nieuwe bloedcellen

Er zijn verschillende soorten bloedcellen met elk hun eigen werking en functie:

- Witte bloedcellen beschermen u tegen infecties.
- Rode bloedcellen vervoeren zuurstof doorheen ons hele lichaam.
- Bloedplaatjes zorgen voor de bloedstolling.

Door de chemotherapie kan de aanmaak van de bloedcellen algemeen verhinderd worden, met het gevolg dat men een tekort veroorzaakt aan verschillende bloedcellen. Het is belangrijk te weten op welke signalen u moet letten.

- Een laag aantal witte bloedcellen geeft een verhoogd risico op infecties.
- Een laag aantal bloedplaatjes geeft meer kans op bloedingen.
- Een laag aantal rode bloedcellen kan vermoeidheid en kortademigheid veroorzaken.

Vóór de start van elke behandeling wordt uw bloed indien nodig gecontroleerd. Indien uw bloedcellen niet volledig hersteld zijn, kan uw behandeling voor een week uitgesteld worden.

Contacteer onmiddellijk het ziekenhuis bij één of meer van de volgende tekenen:

- koorts boven de 38°C, koude rillingen, transpireren
- pijnlijke keel, hoest met gekleurde fluïmen
- pijn bij het wateren, bloedsporen in de urine of ontlasting
- elke blauwe plek of bloeding zonder aantoonbare oorzaak
- bloedingen die langer dan normaal blijven aanhouden
- kortademigheid, pijn op de borst, plotse extreme vermoeidheid

Enkele raadgevingen

- Meet dagelijks uw lichaamstemperatuur.
- Inspecteer regelmatig uw mond op tekenen van beschadiging.
- Let op keelpijn en kortademigheid. Ga na of u hoest en/of u gekleurde fluïmen hebt.
- Vermijd het contact met mensen die griep hebben of verkouden zijn. Ook het contact met kinderen die een kinderziekte doormaken wordt sterk afgeraden. Vermijd plaatsen waar veel mensen samenkomen (winkels, bioscoop, openbaar vervoer, ...). Als u deze voorschriften goed volgt, is het niet nodig dat u zich volledig isoleert of alle bezoek vermijdt.
- Laat uw tandarts weten dat u behandeld wordt met chemotherapie, een tandverzorging veroorzaakt gemakkelijk bloedingen.
- Neem nooit op eigen initiatief aspirine of geneesmiddelen die aspirine bevatten. Aspirine bevat een stof die het bloed doet verdunnen en dat wordt nu best vermeden.
- Raadpleeg een arts indien u een bloedneus niet gestopt krijgt.

Duur

De verminderde aanmaak van bloedcellen door de chemotherapie is van tijdelijke aard. De aanmaak herstelt zich spontaan. Soms kan het zijn dat uw arts beslist extra medicatie te geven in de vorm van een inspuiting of dat het nodig is een bloedtransfusie toe te dienen.

Misselijkheid en braken

Misselijkheid en braken kan na de toediening gedurende enkele dagen voorkomen maar is met medicatie vrij goed te controleren. Vóór elke toediening krijgt u antibraak medicatie en een voorschrift mee voor thuis. Informeer bij de volgende raadpleging uw arts indien de antibraak medicatie onvoldoende effect heeft gehad.

De verpleegkundige kan u adviezen geven ter preventie/verzachting van misselijkheid en braken [brochure: "misselijkheid en braken"].

Enkele raadgevingen

- Het is belangrijk dat u tijdens de therapie veel drinkt (1,5l tot 2l) om de extra afvalstoffen moeten uit het lichaam verwijderd worden.
- Neem uw geneesmiddelen tegen misselijkheid en braken strikt zoals voorgeschreven werd door uw arts.
- Vraag hulp van de diëtiste in het ziekenhuis via uw arts of de verpleegkundigen. Deze kan u advies geven als u problemen hebt met uw voeding.

Raadpleeg uw (huis)arts

- Als u ernstig vermagert
- Als u tekenen van uitdroging vertoont: een gevoel van dorst, een droge en gerimpelde huid, een droge mond, oververmoeidheid en weinig plassen.

Duur

De klachten kunnen optreden tijdens de toediening van de therapie of tijdens de eerstvolgende uren of dagen erna.

Wees niet ongerust als u niet misselijk wordt of niet moet braken. Dit betekent zeker niet dat de behandeling bij u niet aanslaat. Omgekeerd betekent het ook niet dat als u zich erg ziek voelt, de therapie dan echt zijn werk doet. Misselijkheid en braken staan los van het effect van de therapie.

Smaak- en reukverandering

Smaak- en reukveranderingen kunnen optreden door uw ziekte of behandeling. Probeer erachter te komen welke voedingsmiddelen uw voorkeuren hebben en vermijd de andere.

Enkele raadgevingen

- Poets uw tanden minstens tweemaal per dag, en liefst na elke maaltijd en voor het slapengaan.
- Maak gebruik van een mondspoeling. (vraag hiernaar bij uw arts)

Raadpleeg uw behandelende arts

Neem contact om met de arts of verpleegkundigen als u veel te weinig eet of als u te veel gewicht verliest. In het ziekenhuis kunt u altijd via uw behandelende arts of verpleegkundigen een beroep doen op een voedingsdeskundige.

Duur

Smaak- en reukveranderingen door de chemotherapie zijn van tijdelijke aard. Na afloop van de therapie zal uw smaak- en reukzin geleidelijk aan herstellen.

Voor bijkomende informatie over goede mondzorg kunt u terecht bij uw tandarts, uw arts of de verpleegkundigen.

Bij een controlebezoek aan uw tandarts moet u zeker vermelden dat u chemotherapie krijgt. Er gebeurt best een controle vóór het opstarten van een behandeling met chemotherapie (tijdens de behandeling met chemotherapie vinden er best geen ingrepen plaats).

Irritatie en/ of ontsteking van het mondslijmvlies

Mondslijmvliesontsteking kan enkele dagen na de toediening optreden. Dit begint meestal met een droog of branderig gevoel in de mond. Daarna kan de mond, tong of keel pijnlijk aanvoelen en kunnen pijnlijke kleine zweertjes (aften) ontstaan. Uw mond is dan overgevoelig voor hete, koude, gekruide of harde spijzen. Volg ter preventie een goede mondverzorging. [brochure "mondverzorging"].

Enkele raadgevingen

Vermijd, indien mogelijk, alcohol en andere irriterende voedingsstoffen zoals te warme, te pikante of te zure spijzen.

Raadpleeg uw arts

Raadpleeg zeker uw arts wanneer de pijn u belet van te eten of te drinken. Hij/zij kan dan een therapie opstarten ter genezing van het mondslijmvlies.

Buikloop (diarree)

Bij deze behandeling kunt u last hebben van diarree. U hebt dan vaker dan normaal stoelgang en uw stoelgang zal vloeibaarder zijn dan gewoonlijk. Diarree ten gevolge van de behandeling treedt op ten vroegste 24 uur na de toediening en kan tot 5 dagen duren. Dit gaat soms gepaard met buikkrampen.

Soms kan diarree gepaard gaan met uitdrogingsverschijnselen. Die verschijnselen zijn een gevoel van dorst, een droge mond, een droge tong, een droge of gerimpelde huid en verminderde en donkere, troebele urine. Er kunnen ook andere oorzaken zijn voor uw diarree, zoals bijvoorbeeld darminfecties en stress.

Enkele raadgevingen

- Drink minstens 1,5 l water per dag.
- Neem geen eigen medicatie tegen diarree zonder medeweten van uw arts.
- Controleer hoe vaak u stoelgang hebt en welke samenstelling uw stoelgang heeft.

Raadpleeg uw arts

- Als u driemaal per dag of meer stoelgang hebt.
- Als uw stoelgang zachter of vloeibaarder wordt.
- Als u bloed in de stoelgang ziet of als uw stoelgang een zwarte kleur heeft.
- Als u koorts hebt.
- Als u tekenen van uitdroging vertoont zoals droge mond, minder plassen.

Duur

Diarree ten gevolge van de behandeling kan optreden vanaf dag 1 tot 5 dagen na de toediening.

Haarverlies

Haaruitval treedt op bij deze behandeling 14 tot 16 dagen na de eerste toediening van chemotherapie. Soms kan andere lichaamsbeharing ook uitvallen. Voorafgaand aan de hoofdhaaruitval kan een gevoelige of pijnlijke hoofdhuid optreden. Na de behandeling begint uw haar terug opnieuw te groeien. Via het ziekenfonds is er een gedeeltelijke terugbetaling voorzien voor een haarprothese. Uw verpleegkundige of de sociaal werkster kan u hierover meer informatie en advies geven [brochure: "haaruitval"] .

Raadpleeg uw arts

- Als u vragen hebt over haarverlies.
- Als uw gevoelens van ergernis, verdriet, enzovoort wilt delen.

Duur

Uw haar begint twee tot drie maanden na het stoppen met de therapie terug te groeien. Soms heeft het een andere kleur of structuur.

Haarverlies kan niet voorkomen worden. Verschillende methoden tegen haarverlies zijn onderzocht, maar er bestaat momenteel geen enkele behandeling die haarverlies ten gevolge van chemotherapie met succes kan voorkomen. Ons centrum past de techniek van hoofdhuidkoeling tegen haaruitval niet toe.

Vermoeidheid

Veel mensen die behandeld worden met chemotherapie, hebben naarmate de behandeling vordert last van vermoeidheid. Vermoeidheid is geen banale klacht. Spreek erover met uw arts en/of met de verpleegkundigen [brochure: "vermoeidheid bij kanker"]. U kunt ook volgende website raadplegen: www.vermoeidheid.be

Enkele raadgevingen

- Probeer voldoende actief te blijven.
- Las tijdens de dag rustperiodes in. Luister naar je lichaam.
- Vraag hulp aan familie, vrienden of instanties. De sociaal werkster kan u hierbij zeker helpen.

Duur

Vermoeidheid kan optreden tijdens de eerste week van de behandeling en neemt nadien verder toe. Na het stopzetten van de behandeling zullen de klachten traag verminderen. Het is niet abnormaal dat u nog last hebt van vermoeidheid enkele maanden na het stopzetten van de therapie. Soms kan vermoeidheid nog verschillende jaren na de therapie duren.

Tintelingen en zenuwpijnen

Uw behandeling kan een negatieve invloed hebben op het zenuwstelsel. De klachten kunnen verschillen naargelang de ernst van de aantasting. Tintelingen en een voos gevoel in vingertoppen en tenen treden meestal op na enkele behandelingen. Dit kan problemen geven met fijne handelingen (het sluiten van knopen of het vasthouden van een pen) of een verminderde kracht en evenwicht bij het gaan. Meld deze nevenwerkingen zeker aan uw arts.

Enkele raadgevingen

Bestuur zeker geen voertuigen indien u evenwichtsproblemen ervaart.

Raadpleeg uw arts

Als deze bijwerking uw normaal functioneren verhindert.

Duur

Deze bijwerkingen verdwijnen meestal na uw behandeling. Mogelijks kan het zijn (na veelvuldige toediening) dat men toch een blijvend verminderd gevoel in de vingers en tenen behoud.

Oorsuizingen en verminderd gehoor

Uw behandeling kan inwerken op uw gehoor. Dit kan gepaard gaan met een verminderd gehoor. Heel zelden kunt u last krijgen van oorsuizingen. U hoort dan een bonzend of ruisend geluid.

Enkele raadgevingen

- Vertel mensen dat u minder goed hoort. Uw omgeving kan er dan rekening mee houden.
- Probeer gesprekken te voeren met één persoon of in een beperkt gezelschap.
- Vermijd achtergrondgeluiden tijdens een gesprek (radio, tv).
- Houd oogcontact tijdens het gesprek.

Raadpleeg uw arts

- Als u veel minder hoort dan voor uw behandeling.
- Als u last hebt van oorsuizingen.

Duur

Oorsuizingen kunnen plots optreden tijdens het toedienen van de therapie. Ze verdwijnen meestal na korte tijd. In de loop van de behandeling kan een (lichte) vermindering van uw gehoorvermogen optreden. Dat kan van blijvende aard zijn. Bespreek deze klachten zeker met uw behandelend arts.

Oogirritatie

Oogirritatie kan voorkomen met roodheid, pijn en tranen van de ogen, en kan gepaard gaan met een wazig zicht. Dit wordt veroorzaakt door irritatie van het hoornvlies of doordat de traanklieren onvoldoende traanvocht produceren waardoor de ogen droog worden en kunnen ontsteken (alsof er zand in de ogen zit). Oogdruppels kunnen hierbij helpen.

Enkele raadgevingen

- Gun uw ogen zoveel mogelijk rust.
- Bescherm uw ogen met een zonnebril tegen scherp licht.
- Voorkom sterke wisselingen van lichtsterkte.
- Lees met voldoende achtergrondverlichting.
- Wees matig met make-up.
- Als u zich toch opmaakt, zorg dan voor een grondige oogreiniging voor het slapen gaan.

Raadpleeg uw arts

- Als de pijn blijft aanhouden en bij overvloedig tranende ogen.
- Bij gezichtsklachten zoals wazig zicht, gekleurde vlekken zien.
- Als je gedurende enkele dagen korstjes ter hoogte van de ogen opmerkt.

Duur

Deze verschijnselen kunnen enkele dagen na de toediening optreden. Meestal hebt u er wat meer last van als de toediening meerdere dagen na elkaar gebeurt. Een week tot 14 dagen na het einde van de behandeling verdwijnen de klachten.

Uw arts kan oogdruppels voorschrijven. Hij kan ook een oogarts contacteren om te kijken of er een vernauwing is van het traankanaal. In dat geval kan de arts beslissen om een klein buisje te plaatsen waardoor de doorgang van het traankanaal gewaarborgd blijft.

Nevenwerkingen door het gebruik van corticoïden

Tijdens uw behandeling moet u corticosteroïden (Dexamethasone) innemen. Corticosteroïden kunnen een aantal nevenwerkingen veroorzaken. Het is belangrijk dat u deze klachten met uw arts of verpleegkundige bespreekt. Deze klachten mogen in geen geval een reden zijn om de corticosteroïden niet volgens voorschrift in te nemen.

Mogelijke nevenwerkingen

- Maaglast
- Slaapproblemen (vooral moeite om in te slapen)
- Verhoogde eetlust
- Stemningswisselingen
- Mogelijke verstoring van de opname/afbraak van uw suikergehalte in het bloed. U vermeldt best aan uw arts of verpleegkundige dat u aan suikerziekte lijdt.
- Bij langdurig gebruik van corticosteroïden kan het gezicht wat opzwellen en kan de huid dunner worden.

Enkele raadgevingen

- Vanwege mogelijke slaapproblemen neemt u deze medicatie best 's morgens in bij het ontbijt.
- Om uw maag te beschermen is het goed de medicatie bij de maaltijd of bij een klein tussendoortje in te nemen.
- Bij langdurig gebruik kan uw huid beschadigd worden en kunt u het best uw huid beschermen tegen wondjes.

Raadpleeg uw arts

- Als u last hebt van een van de voorgenoemde klachten.
- Raadpleeg ook uw arts of verpleegkundige, zo nodig, voor een aangepaste huid- en/of wondverzorging, bij een langdurig gebruik van corticosteroïden.

Duur

De klachten door het gebruik van corticosteroïden zijn van tijdelijke aard.

Invloed op seksualiteit

De invloed van een behandeling op de seksualiteit is voor iedere patiënt verschillend. Zowel lichamelijke als emotionele gevolgen van uw ziekte en uw behandeling kunnen gevolgen hebben voor uw seksuele behoefte en uw seksleven. Het is goed mogelijk dat u door andere zorgen uw seksleven nu minder belangrijk vindt. Misschien moeten u en uw partner nog wennen aan een uiterlijke verandering door de behandeling, zoals haarverlies. Het kan ook zijn dat u door de therapie een aantal lichamelijke klachten ondervindt zoals vermoeidheid en misselijkheid. Vrouwen kunnen last krijgen van vaginale droogte, de menstruatie kan voor kortere of langere periode stoppen.

Het bespreekbaar maken van seksuele problemen is belangrijk. Door erover te praten met uw partner leert u elkaar beter te begrijpen. Ook met uw zorgverleners kunt u problemen rond seksualiteit bespreken.

Tijdens uw behandeling, en tot enkele maanden nadien is het belangrijk om voorbehoedsmiddelen te gebruiken. Een mogelijk zwangerschap moet nu immers voorkomen worden, omdat de therapie schadelijk kan zijn voor de baby.

Is een zwangerschap niet (meer) mogelijk, dan nog is het raadzaam de eerste dagen na de toediening van de behandeling een condoom te gebruiken. Restanten van de geneesmiddelen kunnen ook in vaginaal vocht zitten. Daarom is het veiliger om met een condoom te vrijen.

Bespreek zeker met uw arts als u nog een kinderwens heeft.

Tot slot

Hebt u na het lezen van deze brochure nog vragen of opmerkingen, dan kunt u terecht bij uw behandelend arts of de verpleegkundigen. Wij hopen van harte dat deze brochure u wegwijs heeft gemaakt in het verloop en de nabehandeling uw therapie DHAP.

Wie contacteren bij vragen of problemen?

De hierboven vermelde bijwerkingen zijn de meest voorkomende bijwerkingen voor deze behandeling. Hoe u deze bijwerkingen beleeft, is erg persoonlijk. Sommige mensen hebben veel last van bijwerkingen, anderen weer niet. Aarzel niet uw (huis)arts of (thuis)verpleegkundige te contacteren bij vragen rondom andere bijwerkingen die u ervaart of andere vragen, gevoelens en eventuele onzekerheden.

Centrum voor oncologie - AZ Turnhout
Campus Sint-Elisabeth
Rubensstraat 166, 2300 Turnhout
Gelijkvloers (route B23)

Oncologisch dagziekenhuis (route A08)	014 40 60 01
---------------------------------------	--------------

Oncologie hospitalisatie (route A79)	014 40 65 00
--------------------------------------	--------------

Persoonlijke notities / vragen

Indien u vragen of opmerkingen hebt, kunt u die hier noteren. Zo hebt u ze altijd bij de hand bij een gesprek met de arts of verpleegkundige

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

AZ Turnhout vzw

www.azturnhout.be

info@azturnhout.be

Blijf op de hoogte via www.facebook.com/azturnhout

Campus Sint-Jozef

Steenweg op Merksplas 44

2300 Turnhout

014 40 60 11

Campus Sint-Elisabeth

Rubensstraat 166

2300 Turnhout

014 40 60 11